

ОПИС

навчальної дисципліни «**Античні образи та мотиви у зарубіжній літературі**»
на 3 семестр 2019-2020 н.р.

Ступінь вищої освіти – третій (освітньо-науковий) рівень

Галузь знань – 03 Гуманітарні науки

Спеціальність – 035 Філологія (Література зарубіжних країн)

1. Загальна характеристика дисципліни

Загальний обсяг дисципліни – 3 кредити ЄКТС.

Статус дисципліни – вибіркова.

Факультет – філологічний.

Кафедра – світової літератури та славістики.

Рік підготовки – 1; **семестр** – 2; **вид підсумкового контролю** – залік.

Викладач: кандидат філологічних наук, доцент Зварич В.З.

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Загальний обсяг дисц. кредити ЄКТС	Кількість годин						Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота	Залік	Екзамен
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття			
Очна	1	2	3	90	14	-	-	16	60	+	-

2. Зміст лекційного матеріалу

Античні образи та мотиви у зарубіжній літературі (2-й семестр)

Антична література – матриця, джерело світової літератури. Міфологія як особлива стадія художнього осмислення світу, спроба пояснити світ і людину. Міфи і твори античних митців як скарбниця традиційних образів світової літератури і культури (Прометей, Кассандра, Орфей, Навсікая, Медея, Пігмаліон, Одисей та ін.). Поняття «традиційний образ», «традиційний сюжет». Проблема «традиція – новаторство» у літературознавстві.

Античні образи та сюжети у середньовічній літературі. Антична художня спадщина, її роль у становленні та розвитку латиномовної середньовічної літератури. Латина – об'єднуюча ланка між античною та середньовічною літературою. Трансформація античних міфологічних сюжетів у латинських поемах («Олесадрейда» Вальтера Шатильонського та ін.). Античний цикл лицарських романів. Традиції античного роману і середньовічний лицарський роман.

Античність й епоха Відродження. Ідейно-філософські засади культури Відродження (антропоцентризм, культ античності, християнська мораль). Синтез античної й християнської культур у поемі «Божественна комедія» А. Данте. Античні образи у поемі. Антична культура й творчість та наукова діяльність Ф. Петрарки. Роль античної традиції у французькій літературі доби Відродження («Плеяда», П. Ронсар). Твори Овідія і Плутарха як джерело сюжетів для В. Шекспіра. Цикл «римських» трагедій англійського драматурга. Антична тема року й долі людини у трагедіях В. Шекспіра. Трагізм «античних» героїв Шекспіра (Брут, Антоній, Коріолан).

Естетика французького класицизму й античність. Нікола Буало і його «Поетичне мистецтво». Антична культура як взірць для французького мистецтва XVII ст. Античні поетики (Арістотель, Горацій) й естетика французького класицизму. Н. Буало про значення античної культури для французької літератури. Антична й класицистична трагедія: спільне й відмінне. Декоративність античного сюжету в трагедіях Расіна, Корнеля.

Романтична інтерпретація античних образів та мотивів (Ф. Гельдерлін, П.Б. Шеллі, Д. Кітс, Г. Кляйст). Романтична концепція мистецтва. Міф як універсальна

форма художнього мислення романтиків. Романтична інтерпретація міфу у поезії Гельдерліна, П.Б. Шеллі, Д. Кітса, Кляйста. Поетика трагедії «Смерть Емпедокла» Гельдерліна. Пантеїзм комедії «Амфітріон» Кляйста. Філософська символіка античних образів у поезії П.Б. Шеллі («Гімн Аполонові», «Гімн Панові», «Аретуза», «Адонаїс»). Античний світ у поемах «Еллада», «Звільнений Прометей» П.Б.Шеллі.

Античний міф і література XX ст. Проблема міфу у західноєвропейській літературі XX ст. Міфологізм в літературі й літературознавстві. Концепції Дж.Фрезера й К.Г.Юнга та міфологічна критика (Н. Фрай, Е.Б. Тейлор, Е. Ленг, Е. Чемберс та ін.). Різні види міфологізацій у зарубіжній літературі XX ст. Роман XX ст. й міф. Трансформація міфологічних образів, сюжетів у драмі XX ст.

Рецепція античних образів та сюжетів у творчій практиці постмодерністів (Дж. Апдайк, Дж. Фаулз, У. Еко, К. Рансмайр). Постмодернізм як феномен західноєвропейської культури у літературній критиці та філософії ((Ж.Дерріда, Юлія Крістева, Ж.Ф. Ліотар, М. Фуко, Ж. Бодріар та ін.). Гіперрецептивність як важлива ознака літератури постмодернізму. Особливості трансформації античних образів, сюжетів у творах Д. Апдайка («Кентавр»), Дж. Фаулза («Маг»), У. Еко («Ім'я троянди»). Авторська інтерпретація античності у романі «Останній світ» К. Рансмайра.

№	Теми семінарських занять
1	Образ Антонія в Шекспіра і Плутарха на матеріалі трагедії «Антоній і Клеопатра»).
2	«Іполіт» Евріпіда і «Федра» Расіна: порівняльний аналіз.
3	Античні образи та мотиви у творчості Ф. Шіллера.
4	Образ Іфігенії у світовій літературі (Евріпід, Гете, Леся Українка).
5	«Амфітріон» Плавта, Мольєра, Кляйста.
6	Романтичне осмислення міфологічних образів у поезії П.Б. Шеллі.
7	Поетична трансформація античних образів, мотивів у збірці «Трофеї» Ж.М. де Ередіа.
8	Міф про Ореста і його авторська інтерпретація у п'єсі «Мухи» Ж.П. Сартра.

4. Самостійна робота аспіранта

Самостійна робота аспіранта з дисципліни містить: прочитання літературних творів; опрацювання літературознавчих та науково-критичних праць; виконання завдань згідно з переліком компетенцій, що формуються у межах кожної теми навчальної програми; підготовку до підсумкової контрольної роботи; підготовку до семестрового заліку.

5. Система поточного та підсумкового контролю результатів навчання. Критерії оцінювання

Розподіл 100 балів між видами робіт:

Поточна успішність (max = 100) складається з балів, отриманих на семінарських заняттях (40 балів), співбесіди з лектором за прочитаними творами (25 балів) та виконаної підсумкової контрольної роботи (35 балів).

Загальний бал (40 балів) відповідей на семінарських заняттях обчислюється за формулою: $x = \frac{A}{n} \cdot \frac{K}{5}$, де A – сума усіх поточних оцінок за чотирибальною шкалою,

включаючи оцінки "2", n – кількість цих оцінок (не менше чотирьох), $\frac{A}{n}$ – середня оцінка поточного контролю.

Підсумкова контрольна робота (35 балів) передбачає виконання описових та тестових завдань з навчальної дисципліни. Сумарна кількість балів, виділених на оцінку підсумкової контрольної роботи, виводиться шляхом оцінки якості виконаних завдань, що включає повноту розкриття питання, його практичну спрямованість та можливість застосовувати у різних дослідницьких ситуаціях.

Отже, сумарна кількість балів з дисципліни загалом становить 100 балів. Оцінка виставляється за шкалами оцінювання: стобальною, національною і ЄКТС.

Залік за талоном № 2 і перед комісією проводиться в усній формі з оцінюванням за стобальною шкалою.

Поточна успішність			Залік
Відповіді на практичних заняттях	Підсумкова контрольна робота	Співбесіда за прочитаними творами	
40	35	25	100

Література Основна

1. Кун М. А. Легенди та міфи стародавньої Греції. – Тернопіль: АТ «Тарнекс», 1993. – 416 с.
2. Підлісна Г.Н. Антична література./ Г.Н. Підлісна. – К.:Вища школа, 1992. – 255 с.
3. Словник античної міфології /Укл.І.Козовик, О.Пономарів.– К.:Наукова думка, 1989.–240 с.
4. Тронський І.М. Історія античної літератури.- К.: Рад. школа, 1954.– 583 с.
5. Античность и современность / Ред. кол: М. Б. Грабарь-Пассек, М. Л. Гаспаров, Т. И. Кузнецова. – М.: Наука, 1972. – 504 с.
6. Грабарь-Пассек М.Е. Античные сюжеты и формы в западноевропейской литературе. – М.: Наука, 1966. – 320 с.
7. Давиденко Г.Й., Чайка О.М., Гричаник Н.І., Кушнерьова М.О. Історія новітньої зарубіжної літератури: Навч. посібник. –К.: Центр учбової літератури, 2008.– 274 с.
8. Історія зарубіжної літератури ХХ ст: навчальний посібник / В Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко ; за ред.: В. І.Кузьменко. – Київ : Академвидав, 2010 . – 494с.

Додаткова

1. Аверинцев С.С. Образ античности в западно-европейской культуре XX века// Образ античности в западноевропейской культуре XX в. // Новое в современной классической филологии. – М.: Наука, 1979. – С. 5– 40.
2. Аверинцев С.С. Плутарх и античная биография. –М.:Издательство: Наука, 1973.– 283 с.
3. Аникст А.А. Шекспир: Ремесло драматурга.– М.:Сов. писатель, 1974.– 607 с.
4. Аникст А.А. Театр эпохи Шекспира.– М.:Искусство, 1965. – 328с.
5. Антична література: Довідник / За ред. С. В. Семчинського. - К.: Либідь, 1993.–320 с.
6. Артамонов С.Д., Гражданская З.Т. История зарубежной литературы XVIII века. – М., – 1960. – 520 с.
7. Берковский Н.Я. Романтизм в Германии. – Л.:Худож. литература, 1973. – 345с.
8. Вільям Шекспір. Наукові дослідження.– Львів, 1964.– 121с.
9. Давиденко Г.І., Величко М.О. Історія зарубіжної літератури XVII – XVIII сторіччя: Навч. Посібник. – К.: Центр учбової л-ри, 2007. – 292 с.
10. Давидов Ю. «Интеллектуальный роман» и философское мифотворчество// Вопросы литературы, 1977. – №9.– С.127-171.
11. Дейч А.И. Судьбы поэтов: Гельдерлин, Клейст, Гейне.– М.:Худож. лит., 1987.– 558 с.
12. Дорошевич А.Миф в литературе XX века // Вопросы литературы, 1970. – №2.– С.122-140.
13. Дьяконова Н.Я. Английский романтизм: Проблемы эстетики. – М.:Наука, 1978.– 208с.
14. Енциклопедія постмодернізму. – К.: Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2003.
15. Затонский Д.В. *Модернизм и постмодернизм: мысли об извечном коловращении изящных и неизящных искусств.* – М: АСТ: Фолио, 2000. 256 с.
16. Затонський Д.В. *Про модернізм і модерністів.* – К.:Дніпро, 1972. – 272 с.

17. Ильин И.П. Постмодернизм. Словарь терминов . – М. : Интрада, 2001. – 384 с.
18. Козловский П. Культура постмодерна. – М.: Республика, 1992. – 238с.
19. Лосев А. Ф. Античная мифология в ее историческом развитии. – М.: Наука, 1977. – 454 с.
20. Лосев А.Ф. Античная философия истории. – М.: Наука, 1977. – 208 с.
21. Маньковская Н. Эстетика постмодернизма. – СПб.: Алетейя, 2000. – 348с.
22. Меднікова Г.С. Мистецтво постмодернізму як фактор адаптації особистості. – К.: НПУ ім. М. Драгоманова, 2001. – 240 с.
23. Мелетинский Е. М. Поэтика мифа. – М.: Наука, 1976. – 392 с.
24. Михайлов А. В. Античность как идеал и культурная реальность XVIII– XIX вв. // Античность как тип культуры / [отв. ред. А. Ф. Лосев]. – М.: Наука, 1988. – С. 308–324.
25. Наливайко Д.С., Шахова К.О. Зарубіжна література XIX сторіччя. Доба романтизму: Підручник. – Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2001. – 416с.
26. Нямцу А.Є. Загальнокультурна традиція у світовій літературі. – Чернівці: Рута, 1997. – 223 с.
27. Пригодій С. М. Античність та американський романтизм. – Чернівці: Рута, 2003. – 88 с.
28. Фрейденберг О.М. Миф и литература древности. – М.: Наука, 1978. – 605с.
29. Чернеет М.Н. и др. История французской литературы. – М., 1965.
30. Элиаде М. Аспекты мифа. М.: Академический проект, 2000. – 223 с.
31. Античность и современность / Ред. кол.: М. Б. Грабарь-Пассек, М. Л. Гаспаров, Т. И. Кузнецова. – М.: Наука, 1972. – 504 с.
32. Грабарь-Пассек М. Е. Античные сюжеты и формы в западноевропейской литературе. – М., 1966. – 320 с.
33. Давиденко Г.Й., Чайка О.М., Гричаник Н.І. Кушнерьова М.О. Історія новітньої зарубіжної літератури: Навч. посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2008. – 274 с.
34. Зварич В.З. Антична література. Практикум. – Дрогобич: Посвіт, 2012. – 68 с.
35. Історія зарубіжної літератури XX ст : навчальний посібник / В Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко ; за ред.: В. І. Кузьменко . – Київ : Академвидав, 2010 . – 494с.
36. Лифшиц М. Мифология древняя и современная. – М.: Искусство, 1980. – 582 с.
37. Мілованова, В. В. Сучасна зарубіжна література (кінець XX – початок XXI століття. – Суми: Вид-во Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2013. – 171 с.
38. Нямцу А.Є. Загальнокультурна традиція у світовій літературі. – Чернівці: Рута, 1997. – 223 с.
39. Підлісна Г.Н. Антична література. – К.: Вища школа, 1992. – 255 с.
40. Пригодій С. М. Античність та американський романтизм. – Чернівці: Рута, 2003. – 88 с.
41. Біберова Г. Міф про Клітемнестру в поезії О. Забужко / Г. Біберова // Слово і час. – 2006. – № 6. – С. 53–54.
42. Буслаєва К. Трансформація античних мотивів і образів у творчості Н. Королевої : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. к.ф.н. : 10.01.01 «Українська література» / К. Буслаєва // Дніпропетровський національний університет. – Дніпропетровськ, 2005. – 17 с.
43. Винар С. Комунікативне перекодування міфологічного образу (на прикладі Іфігенії) / С. Винар // Іноземна філологія. – 2010. – Вип. 122. – С. 64–70.
44. Вишневська О. Рецепція античності у творчості неокласиків, акмеїстів і скамандритів: автореф. на здоб. наук. ступ. к.ф.н. : 10.01.05 «Порівняльне літературознавство» / О. Вишневська // Тернопільський державний педагогічний університет ім. В. Гнатюка. – Тернопіль, 2001. – 20 с.
45. Гулыга А. Миф и современность. О некоторых аспектах литературного процесса / А. Гулыга // Иностранная литература. – 1984. – № 2. – С. 167–174.
46. Гура Н. Рецепція Античності в німецькій літературі XX ст. та її вплив на інтерпретацію міфологеми Іфігенія / Н. Гура // Вісник Маріупольського державного університету – 2010. – № 2 (4). – С. 25–32.
47. Гурдуз А. Міф і міфологічний фактор у літературі / А. Гурдуз // Українська мова та література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колежіумах. – 2004. – № 3. – С. 120–126.
48. Гурдуз А. Міфопоетика літературного твору та міфологічна парадигма: теоретичний аспект / А. Гурдуз // Зарубіжна література в школах України. – 2006. – № 6. – С. 57–59.

49. Ліхоманова Н. Постмодерністська рецепція міфу (на матеріалі європейського романного досвіду XX ст.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. к.ф.н. : 10.01.06 «Теорія літератури» / Н. Ліхоманова // НАН України, Інститут літератури ім. Т. Шевченка. – К., 2001. – 20 с.
50. Мелетинский Е. Поэтика мифа – М. : Издательская фирма «Восточная литература» РАН, 2010. – 408 с.
51. Папушина В. Рецепція античної міфології в поезії українського і російського символізму (типологічний аспект) : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. к.ф.н. : 10.01.05 «Українська література» / В. Папушина // Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка. – Тернопіль, 2006. – 20 с.
52. Поліщук Я. Поліфункціональність міфу в поезії модернізму / Я. Поліщук // Слово і час. – 2001. – № 2. – С. 35–45.
53. Стоян С. Міфологічна традиція в літературній творчості XX ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. к.ф.н. : спец. 09.00.08 «Естетика» / С. Стоян. – Київський національний університет ім. Т. Шевченка. – 2002. – 18 с.
54. Ліхоманова Н.О. Постмодерністська рецепція міфу (на матеріалі європейського романного досвіду XX ст.). – Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.01.06 – Теорія літератури. - Інститут літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України, Київ, 2001.
55. Ліхоманова Н.О Міфологічна парадигма постмодерністського роману (до проблеми інтертекстуальності) // Питання літературознавства: Науковий збірник. - Чернівці: Рута, 1997. - Випуск 4 (61). - С. 37 - 44.

Інтернет- ресурси

1. <http://ukrcenter.com/Література>
2. <http://www.ae-lib.org.ua>